

Karl Marx i Friedrich Engels

O RELIGIJI

(Izbor tekstova)

Centar društvenih djelatnosti Saveza socijalističke omladine Hrvatske, Zagreb 1976, 191 stranica

U posljednje se vrijeme sve češće u knjižarskim izlozima pojavljuju izdanja odabranih tekstova o određenoj problematici, najčešće inspirirana nasušnom potrebom kritičkog sagledavanja ovih renomena u suvremenosti, te potrebom stvaranja i prilagođavanja »priručne« biblioteke namijenjene široj čitalačkoj publici. To svjedoči o neophodnosti da se angažirana literatura ne treba u »debelim knjigama došanutu isključivo 'učenom svetu« (Engels), nego koristiti na prihvatljive načine u revolucionarnom radničkom i komunističkom pokretu. Ipak prilikom takvih izbora tekstova općenito valja voditi dovoljno brige o njihovu kritičkom razgraničavanju i upotrebljivosti, tj. o načinu prezentiranja.

Tekstove klasika marksizma Marxa i Engelsa, odabrao je *Ivan Salečić*. O motivu, za izbor tekstova, autor kaže: »... izbor samo je pokušaj da se na razini jednog osobnog shvaćanja kritike religije kao pretpostavke za svaku kritiku evocira historijski aktualni kontekst te kritike i da se rezimiraju problemi i odnosi koji su je inspirirali« (str. 10). Što se tiče sastavljačeva pristupa, čini nam se da je on impliciran u strukturi sadržaja, te je Salečić možda neopravdano kritički intonirao odnos prema svom radu, eksplicirajući ga stanovitim ogradom o nepotpunosti i nedovoljnoj kritičkoj razgarničenosti (str. 10). Svaki takav ambiciozniji pokušaj nužno ima i nedostataka pa je i »ambicija veća od rezultata«.

Ako je riječ o jednom drugom uglu gledanja na ovaj izbor tekstova, onda je

autor u pravu kada je »pripravan na sve prigovore« (str. 10), jer mu se dijelom može i prigovoriti. Naime, unatoč osobnom autorovu pečatu, knjiga u javnosti postaje »opće dobro« te je primarnija njena upotrebljivost. (O tome, čini se, nije autor dovoljno vodio brige). Mislimo, naime, da je ovaj izbor tekstova namijenjen i »prosječnom« čitaocu, koji će se — kao i u svakom izboru — nešto teže snalaziti. Stoga bi bilo pohvalno da je sastavljač napisao nešto širu uvodnu »bilješku« u kojoj bi izložio osnovne stavove i poglede za izbor tekstova i koja bi i običnog čitatelja »uvela« u ovu problematiku. Druga je mogućnost bila da prije svakog poglavlja izabranih tekstova napiše nekoliko redaka »instruktivnog« teksta, s istom namjenom. No, što je — tu je.

Knjiga je podijeljena u sedam poglavlja. Na početku Salečić na dvije stranice (*Uvodna bilješka*) iznosi stav da je »za Marxa i Engelsa kritika religije pretpostavka svake kritike« (str. 9) i da je potrebno, s obzirom na rasutost ovih tekstova u njihovim djelima, »napustiti ignorantski odnos spram uloge koju igra i mjestu što ga zauzima kritika religije u cjelini klasičnog marksizma« (str. 9). On, također, ističe neka moguća promatranja religije kao predmeta bavljenja u prošlosti i suvremenosti koji se nameću istraživačima.

Svako je poglavlje prema sadržaju podijeljeno na manje dijelove. Poglavlja su slijedeća: *Nastanak religije i prvobitni oblici religijske svijesti, Religija i kritika, Kršćanstvo, Katolicizam i protestantizam, Ateizam i protucrkvenost, Znanost i religija i Moral i religija*. Na kraju knjige u *Dodatku* data je kratka bilješka o Marxu i Engelsu te registar imena.

Unatoč iznijetim kritičkim opaskama ovaj je izbor tekstova klasika marksizma o religiji dobrodošao.

I. Cifrić